

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Tomáš Siegl, DiS.: Sociální a kulturní integrace Afričanů v Pardubicích

Diplomová práce Tomáše Siegla se zaměřuje na africké vysokoškolské studenty (9 osob z UPa) a pracující (dvě osoby), pocházející z JAR, Ghany a Angoly. Zkoumá, jak se sociálně a kulturně integrují do českého sociokulturního prostředí. Práce je založena na terénním výzkumu, který autor realizoval na UPa od října 2010 do března 2011. Jde o novou verzi DP (původní nebyla obhájena)

Struktura: Práce je složena ze dvou částí – vizuální a tištěné. Vizuální složka se zaměřuje na činnost Centra na podporu integrace cizinců, součástí filmu byly i neformální rozhovory se dvěma africkými studenty. Tématem rozhovorů je kulturní šok a jeho překonávání. Tištěná verze se věnuje zejména metodologickým postupům a problémům, práci s pojmy a v jedné části aplikuje teoretické poznatky na empirický materiál. Obsahuje 4 kapitoly – Metodologie, Pojmový aparát užitý v práci, Kultura, a Vizuální antropologie. V Úvodu (příliš stručném) není (bohužel opět) vytýčena výzkumná otázka, ani představen základní argument.

Kapitola Metodologie bohužel nedoznala větších změn oproti předchozí verzi; opět proto musím zopakovat výtky, které jsem uvedla již do posudku původní verze:

„Autor používá nejasné, nekonkrétní formulace, např. „Cílem výzkumu je na základě interpretace vypracovat obecnější rámec, který vychází ze studované reality, ale poskytuje širší aplikaci na podobné případy“ (s. 11).“ „Nekonkretizuje také situace, kdy používá metodu zúčastněného/nezúčastněného pozorování. Podobně nejasné jsou i „informace z dostupných sekundárních zdrojů“ (s. 11), popř. věta „instance jako zástupci určitého významu se opakují v několika událostech nebo případech“ (s. 17). Použití metody sněhové koule budí rozpaky, víme-li, že s většinou respondentů se autor osobně znal (ubytování na kolejích UPa na stejném patře) ještě před zahájením výzkumu. V podkapitole Možné riziko zkreslení výzkumu jsem se pobavila nad svérázným překladem výrazu guinea-pig – efekt morčete! Kromě výčtu typů jednotlivých zkreslení by bylo lepší, kdyby autor aplikoval tyto koncepty na svůj výzkum (pokud tedy docházelo v průběhu výzkumu k nějakým rizikovým situacím tohoto typu).“

Podobně bohužel mohu ponechat převážnou část původního posudku týkající se kapitoly Pojmový aparát: „(...) kapitola pojednávající klíčové koncepty jako je adaptace, integrace a migrace je ve znamení předkládání různých významů daných konceptů bez souvislosti s autorovým tématem, což je škoda. Nedozvíme se proto, zdali jsou respondenti typickým příkladem transnacionálních migrantů, například zdali díky udržování a rozvíjení sociálních vztahů s domovinou je oslabován proces jejich integrace do českého sociokulturního prostředí. Podobně není autorem prezentováno, jaké formy adaptace jsou respondentům vlastní a proč. Autor zřejmě vychází z předpokladu (zřejmě ze svého „předvýzkumu“), že respondenti budou usilovat pouze o jeden typ adaptace - o integraci (tedy ne o asimilaci,

separaci či marginalizaci).“ Autor měl rovněž v této fázi rozlišit klíčové pojmy – sociální a kulturní integrace.

Dále: „Nesouhlasím s tezí, že země Jihu nemohou nabídnout svým občanům vysokoškolské vzdělání – jestliže respondenti pocházejí z JAR, Ghany a Angoly, autor si měl zjistit, které terciární instituce v těchto zemích existují.“

U kap. 3. 4. (Přeshraniční vzdělávání) mohl autor na základě stručného historického a společenského kontextu uvést důvody udělování vládních stipendií studentům z uvedených zemí (JAR, Angola, Ghana).

V kapitole Kultura, zejména v sekci Kulturní šok, již dochází k prolínání teorie s praxí – jde o nejzdařilejší část práce. I zde však autor nejde v interpretaci dat příliš do hloubky. Další komentáře jsou opět ozvěnou předchozího posudku: „Bylo by bývalo zajímavé, jak se u jednotlivých respondentů a jejich adaptaci na české prostředí projevuje jejich rozmanité kulturní zázemí. Chybí také údaje o dvou respondentech, kteří nejsou studenty UPa. Otázkou tak zůstává, proč je autor do svého výzkumného vzorku vůbec včlenil. Podkapitola 4. 3. je příliš stručná; v takové podobě nemá v diplomové práci místo.“

Poslední kapitola (Vizuální antropologie) působí v textu značně neintegrálně. Zejména kratičká pasáž s. 39 by měla být propojena s autorovými motivacemi.

Závěr sice určitým způsobem shrnuje poznatky ve vztahu k cílům práce (sociální a kulturní integrace), ale v duchu celé práce jde pouze po povrchu. Zejména nedochází k propojení teoretických konceptů s výsledky zkoumání. Nedozvíme se tudíž, jaký vliv měla kulturní distance na proces sociální/kulturní integrace; jaký typ adaptace u respondentů převládá a proč; jaký typ integrace (dle Eriksena) byl u jednotlivých respondentů zjištěn; jak se v praxi uplatňují jednotlivé koncepty transnacionální migrace, které předložil Vertovec (s. 23) – vznikají nové identity? Jaké změny v oblasti hudby či módy autor DP zaznamenal? Místo toho se zde objevují podivné věty typu „ke kultuře bylo zařazeno jídlo, které [respondenti] velmi postrádají“ (s. 45). Nelze DP uzavřít zjištěním, že „výzkum prokázal, že integrace afrických vysokoškolských studentů je problematičtější po psychické stránce. Respondenti si zachovávají kulturu vlastní, ale zároveň se snaží zapojit do běžného života v ČR.“ (s. 45). Obávám se, že toto opravdu výzkum T. Siegla, tak jak ho prezentoval v tištěné i vizuální podobě, neprokázal.

Formální stránka práce: Počet bibliografických titulů je dostatečný, v otázce klíčových konceptů však převažuje pohled interkulturní psychologie a sociologie. Má pro to autor nějaké zdůvodnění? V bibliografii chybí Eriksen. Chybná interpunkce, občasné gramatické chyby (např. rozhovory by měli, s. 13).

Na závěr mohu jen konstatovat to, co zaznělo v mém posudku již v lednu 2013: „Je zřejmé, že autor nevyužil potenciál, který téma integrace cizinců do českého sociokulturního prostředí nabízí. Nevyužil náměty, jež zazněly z úst pracovnice Centra – nezkoumal integraci

jako **obousměrný** proces; nezabýval se faktory, který usnadňují či znemožňují integraci Afričanů. V tištěné verzi též nebylo diskutováno, jak se tito cizinci zapojují do českého kulturního prostředí, jak tráví volný čas, jaké typy vztahů navazují jak s Čechy, tak s ostatními cizinci.“

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení **dobře**.

Doc. PaedDr. Hana Horáková, Ph.D.

V Pardubicích 13. 5. 2013